

Н. П.Краснова, Л. П.Харченко. – Режим доступу:
http://softacademy.lnpu.edu.ua/Programs/Profesiyna_etika/index.html

Professional activity of social teacher is impossible without communication as a system of teacherinteractionwith childrenforthe purpose ofeducational influence, forming pedagogical of expedient mutual relations and self-appraisal of child, creation of favorable microclimate.The article defines thepractical recommendations for social workersto organize and conductof individual professionalcommunication with the child, the account whichwill helpprofessionalsin self-perfection.

Keywords: professional communication, collaboration, private conversation, the child, social worker, mutual understanding.

Отримано 23.2.2012

УДК 376-056.26.016:004

І.В. Федоренко

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УЧНІВ З РІЗНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Стаття присвячена аналізу підходів до використання комп'ютерних технологій під час навчального процесу в школах для дітей з різними порушеннями психофізичного розвитку з метою підвищення його ефективності, діагностики та корекції вад у розвитку дітей.

Ключові слова: комп'ютер, навчальний процес, діти з порушеннями психофізичного розвитку, діагностика, корекція.

Статья посвящена анализу подходов к использованию компьютерных технологий во время учебного процесса в школах для детей с разными нарушениями психофизического развития с целью повышения его эффективности, диагностики и коррекции развития детей.

Ключевые слова: компьютер, учебный процесс, дети с нарушениями психофизического развития, диагностика, коррекция.

У державній національній програмі „Освіта. Україна XXI століття” зазначається, що одним із основних напрямів реформування освіти є впровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних і науково-методичних досягнень, а одним із основних шляхів удосконалення освітнього процесу є широке застосування новітніх інформаційних технологій навчання.

Розвиток науки і техніки, створення нових технічних засобів навчання - комп'ютерів призвели до істотних змін у всій системі освіти. Упровадження комп'ютерної техніки в систему спеціальної освіти пов'язане з вирішенням двох фундаментальних завдань: навчити дітей грамотно користуватися новими знаряддями діяльності і застосовувати нові комп'ютерні технології з метою корекції порушень, а також загального розвитку дитини із порушеннями психофізичного розвитку.

Комп'ютеризація спеціальної освіти передбачає взаємодоповнення і взаємопроникнення двох названих вище задач. Формування у дітей з порушеннями психофізичного розвитку навичок роботи з комп'ютером має проводитися в рамках організації змістовної навчальної діяльності. При такому підході дитина набуває навичок безпосередньо під час роботи на комп'ютері, який виступає як засіб досягнення поставленої корекційної мети. Таким чином у процесі комп'ютеризації спеціальної освіти комп'ютер виступає і як об'єкт вивчення, і як засіб підвищення ефективності педагогічного процесу.

Інформатизація освіти має на меті підвищення ефективності освітнього процесу за рахунок застосування сучасних комп'ютерних технологій навчання. Комп'ютерні технології - це технології навчання, засновані на використанні комп'ютера і програмного забезпечення, що вирішують такі дидактичні завдання, розв'язування яких без використання комп'ютера недостатньо ефективно. У зв'язку з цим ряд авторів виділяє три групи проблем. Перша відноситься до теорії навчання з використанням комп'ютерної техніки. Вона торкається проблеми визначення функціональних співвідношень між засобами навчання - комп'ютером і традиційними засобами, методами навчання і педагогом у процесі навчання. Друга характеризується розробкою і вдосконаленням педагогічних технологій комп'ютерного навчання. Третя пов'язана з проектуванням, розробкою, створенням і впровадженням комп'ютерних навчальних програм [5].

Вивчення та удосконалення можливостей існуючих комп'ютерних технологій призвело до ефективного їх використання в діагностиці, корекції та навчанні дітей і підлітків, які мають ті чи інші порушення психофізичного розвитку. Останнім часом комп'ютерні технології найчастіше використовуються у спеціальній освіті як ефективний засіб індивідуалізації процесу навчання. З цією метою використовуються

комп'ютерні програми, розраховані для використання у процесі навчання дітей з різними порушеннями розвитку, а також моделі адаптованих комп'ютерних програм, створених для загальноосвітньої школи. Використання останніх потребує розробки дефектологами спеціального методичного підходу, що враховує загальні закономірності і специфічні особливості дитини.

Очевидним є той факт, що успіх психолого-педагогічної корекції будь-якого дефекту визначається, перш за все, ефективністю діагностики. Саме діагностика є тією ланкою, що забезпечує зв'язок навчання з індивідуальними особливостями дитини. На сучасному етапі розвитку науки і техніки цілком очевидним вбачається використання комп'ютерних засобів для комплексного обстеження дитини, диференціальної психолого-педагогічної діагностики відхилень у розвитку тощо.

Широкі можливості сучасної комп'ютерної техніки дозволяють використовувати її у нейрофізіологічних дослідженнях для оцінки функціонального стану ЦНС (центральної нервової системи) у дітей з різними порушеннями розвитку. У нейрофізіологічних дослідженнях основними методами є реєстрація й аналіз електроенцефалограми та викликаних потенціалів мозку. Ці методи є незамінними, а іноді єдиними при вирішенні багатьох завдань діагностики у дефектології (нейросенсорна туговухість, розумова відсталість, сенсорна афазія, заїкання, порушення зору, епілепсія і т.д.). Рання діагностика відхилень у розвитку дозволяє своєчасно обрати ефективні шляхи корекції та компенсації дефекту, а в деяких випадках попередити вторинні порушення розвитку.

На сьогодні педагогічною, психологічною, фізіологічною, клінічною галузями дефектології накопичено величезний обсяг знань, повноцінне використання яких в спеціальних діагностичних дослідженнях, заснованих на комп'ютерних технологіях, дозволить забезпечити більш успішне вирішення проблем вивчення природи інтелектуальної недостатності, порушень мовленнєвого розвитку тощо, а також специфічних особливостей мислення, пам'яті, уваги, сприймання для кожного типу порушеного розвитку. Саме тому виникає необхідність створити такі комп'ютерні діагностики, які дозволили б формалізувати накопичений досвід спеціалістами, зробити його об'єктивним та сформулювати критеріальні основи діагностики різних порушень у дитячому віці. Комп'ютерна підтримка співпраці усіх спеціалістів є обов'язковою ланкою у такому багатоплановому процесі.

З діагностичною метою у корекційній освіті використовуються комп'ютерні технології і для виявлення впливу навчання на розвиток

дитини, за допомогою яких можна об'єктивно оцінити результати педагогічної діяльності. Система градуєваних за рівнем складності завдань оцінює знання учнів незалежно від сторонніх впливів та особистості педагога, а також допомагає оцінити ступінь ефективності різних методик навчання.

Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі учнів з різними порушеннями психофізичного розвитку дозволяє значно покращити процес корекційного навчання за рахунок індивідуалізації процесу виконання завдання в умовах класу, досягнення більш високої мотивації при роботі з комп'ютером, ніж у традиційних умовах. Такий підхід надає можливість подавати відповідну кількість навчального матеріалу кожному учневі у класі, враховуючи індивідуальні труднощі, швидкість виконання завдання, характер та ступінь допомоги, яку потребує учень в процесі навчання тощо. Поліфункціональне навчальне використання комп'ютера та його реальний вплив на процес корекції, навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку науково обґрунтовано та доведено існуючою практикою в спеціальній педагогіці.

Специфіка використання комп'ютерних засобів для навчання дітей з обмеженими можливостями визначається загальними закономірностями їх психічного розвитку, а також враховує цілий ряд специфічних особливостей, пов'язаних зі структурою дефекту та характером його прояву. Саме тут комп'ютер набуває якості „посередника”, допоміжного засобу встановлення комунікативного контакту та забезпечення каналу зв'язку дитини з зовнішнім світом. Це, насамперед, стосується дітей з порушеннями мовлення, зору і слуху, ДЦП (дитячий церебральний параліч) та іншими фізичними недоліками, які суттєво обмежують можливості людини стосовно обміну інформацією. Саме тому значний інтерес представляють такі універсальні системи як POSSUM, MAVIS, BLISS, що використовуються як допоміжні комунікативні засоби, які допомагають дитині з порушеннями психофізичного розвитку здійснювати контроль і управління зовнішнім середовищем. Перевагою таких систем є те, що вони можуть працювати з програмами, що дозволяють розвивати та задовольняти творчі здібності, а саме: малювати, складати музику, грати в ігри, використовуючи при цьому будь-який пристрій введення інформації, який є індивідуальним і орієнтованим на конкретний тип порушення.

Сучасні можливості комп'ютера дозволяють перекодування інформації із однієї форми у іншу та подання її в різних видах і модальностях: перекодування візуальної інформації в чутне мовлення або шрифт Брайля (для сліпих); подавання візуальної інформації в

оптимальних розмірах та кольоровому рішенні для слабозорих та для осіб з порушеннями сприймання кольору; використання програмно-апаратного комплексу „JAWS”, „Видимая речь” (Росія) і „Русский жестовый язык”(Росія) для людей з порушеннями мовлення та слуху; POSSUM, MAVIS, BLISS – для дітей з ДЦП та порушеннями опорно-рухового апарату. З цією метою розроблено та створено пристрої введення інформації у вигляді спеціальних масок для клавіатур, сенсорних екранів, детекторів руху очей, клавіатури Брайля, монітори Брайля, ножні педалі та перемикачі тощо .

Завдяки адаптаційним можливостям комп'ютерних елементів можна створити систему, яка дозволить інвалідам з різними порушеннями спілкуватися між собою та зі здоровими людьми. Необхідно також відмітити, що використання новітніх інформаційних технологій в практиці навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку має вирішувати не тільки дидактичні цілі, але й слугувати цілям подальшої соціальної і трудової адаптації.

Наведений перелік сфер застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у корекційній освіті дає підстави стверджувати, що накопичений достатній практичний і теоретичний матеріал стосовно загальних психолого-педагогічних особливостей використання комп'ютерної техніки у корекційному навчанні, який разом складає досить глибоку та фундаментально відпрацьовану концепцію до використання сучасних комп'ютерних технологій у процесі корекції, навчання та реабілітації дітей з особливостями психофізичного розвитку. Таким чином основними концептуальними положеннями, які повинні лягти в основу організації навчального процесу в спеціальних школах є наступні:

- уведення комп'ютера в навчальний процес значно розширює можливості подання навчальної інформації, дає змогу зробити її більш насиченою, наочною і доступною за рахунок застосування кольору, графіки, анімації, звуку, відеоряду, ігрових форм діяльності тощо. Новий технічний засіб дає можливість оперативно, переконливо й наочно ілюструвати той матеріал, розуміння якого є важкодоступним в умовах традиційного навчання, встановлювати внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки між поняттями та темами курсу, допомагає проводити більш цікаві та переконливі уроки [1, 5];

- застосування комп'ютерної техніки виступає як один із ефективних засобів підвищення мотивації навчальної діяльності, створює сприятливі умови для інтенсифікації, диференціації та індивідуалізації навчання, сприяє зростанню активності та розвитку творчих здібностей учнів;

- застосування комп'ютера у навчальному процесі створює умови для якомога повнішого врахування психофізіологічних особливостей сприймання, дає змогу активніше залучати учнів спеціальних шкіл до інтенсивної творчої діяльності, стимулює їх розумову та пізнавальну діяльність;

- використання комп'ютерної техніки як засобу корекції та розвитку мовлення учнів дає змогу на новому рівні розглядати порушення, пов'язані з недоліками їх мовлення, значно підвищувати мотивацію навчальної діяльності і як наслідок - рівень знань учнів[2];

- вибір індивідуального темпу навчання та методики подання навчального матеріалу, адаптація системи до вихідного рівня знань учня, організація оперативного контролю та самоконтролю знань, а також аналіз причин помилок на основі систематичного зворотного зв'язку і заснованої на ньому корекції процесу навчання дають змогу проводити урок з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, їх запитів, нахилів і здібностей [2];

- можливість звернення за довідкою, допомогою та поясненням без зайвих побоювань виявити свій рівень некомпетентності перед товаришами та вчителем, відсутність категоричної негативної оцінки власної діяльності сприяють формуванню позитивного ставлення учнів до навчання, дають можливість стимулювати позитивні емоції.

Застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі учнів з різними порушеннями психофізичного розвитку полягає в можливості індивідуалізації корекційного навчання в умовах навчального процесу; забезпечення кожній дитині з психофізичним порушенням адекватних особисто для неї психофізіологічних особливостей сприймання знань; надання можливості для самостійної продуктивної діяльності, яка вчасно підтримується необхідною системою допомоги.

Список використаних джерел

1. Вопросы компьютеризации учебного процесса. Книга для учителя / Сост. Н.Д. Угринович. – М. Просвещение, 1987. – 128 с.
2. Кукушкина О.И. Организация использования компьютерной техники в специальной школе // Дефектология. – 1994. – №6 – С. 59-62.
3. Лизунова Л.Р. Использование компьютера в дошкольном образовании. Специализированная компьютерная логопедическая программа "Игры для Тигры" и опыт ее применения в детских садах. – <http://www.logopunkt.ru>
4. Первин Ю.А. Учебно-ориентированные пакеты прикладных программ // Методика использования и технология

проектирования: Сб. статей / сост. В.М. Монахов и др. – М.: Педагогика, 1987. – С. 124-128.

5. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / за ред. Ю.І. Машбиця. – К.: Інститут психології ім Г.С. Костюка АПН України. - КІЗМН. – 1997. – 264 с.

The article is devoted the analysis of going near the use of computer technologies during an educational process in schools for children with different violations of psychophysical development with the purpose of increase of his efficiency, diagnostics and correction of defects, in development of children.

Keywords: computer, educational process, to put with violatio

Отримано 22.2.2012

УДК 37.013.82 : 376.2 : 378

А.Г. Шевцов

ОБГРУНТУВАННЯ ОРТОПЕДАГОГІКИ

У статті розглянуто обґрунтування ортопедагогіки як наукового феномену спеціальної освіти та корекційно-реабілітаційної роботи з особами з порушеннями опорно-рухового апарату, а також практичний досвід у цьому напрямку кафедри ортопедагогіки та реабілітології Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ ім. М.П. Драгоманова.

Ключові слова: ортопедагогіка, фахова підготовка дефектологів, діти з порушеннями опорно-рухового апарату.

В статье изложено обоснование ортопедагогика как научного феномена специального образования и коррекционно-реабилитационной работы с лицами с нарушениями опорно-двигательного аппарата, а также практический опыт в этом направлении кафедры ортопедагогика и реабилитологии Института коррекционной педагогика и психологии НПУ им. М.П. Драгоманова.

Ключевые слова: ортопедагогика, профессиональная подготовка дефектологов, дети с нарушениями опорно-двигательного аппарата.